SADDHARMA

Tijdschrift over boeddhisme

oktober 1983

16/2

In dit nummer:

SADDHARMA - de Goede Leer - is het orgaan van de Stichting Vrienden van het Boeddhisme. Het blad verschijnt viermaal per jaar. Losse nummers: f. 3,--.

Redactie: I. den Boer, Storm van 's-Gravesandeweg 75, 2242 JD Wassenaar.

De Stichting Vrienden van het Boeddhisme - tot 15 december 1978 genaamd Stichting Nederlands Boeddhistisch Centrum - werd opgericht op 8 november 1967. De stichting is:

- een ontmoetingsplaats voor alle vrienden van het boeddhisme;
- niet gebonden aan een boeddhistische school of groepering; de verschillende richtingen die het boeddhisme kent, komen in haar publikaties op haar bijeenkomsten aan het woord;
- geen religieus genootschap in de engere zin van het woord.

De Stichting Vrienden van het Boeddhisme wil diegenen verenigen - welke levensovertuiging of welk geloof zij ook aanhangen - die op enigerlei wijze belangstellen in het boeddhisme of zich daarbij betrokken voelen. Zij zijn als begunstigers van harte welkom.

Begunstigers ontvangen het tijdschrift Saddharma en brochures over onderwerpen die in het kader van het boeddhisme van belang zijn en die onder auspiciën van de stichting worden uitgegeven; zij hebben recht deel te nemen aan de landelijke lente- en herfstbijeenkomsten.

Tevens wil de stichting, onder meer door het in stand houden van een bibliotheek, fungeren als documentatiecentrum over het boeddhisme ten behoeve van begunstigers en andere belangstellenden.

Secretariaat: W.J. Roscam Abbing, Eperweg 49-18, 8072 DA Nunspeet.

Min. donatie 1983: f. 30,--. (Echtpaar f. 40,--, stud. f. 20,--). Postgiro no. 1520022 t.n.v. penningmeester stichting Vrienden van het Boeddhisme, Nijmegen.

Brochures die nog verkrijgbaar zijn:
Grondbeginselen van het boeddhisme, door Tonny Kurpershoek-Scherft,
Natuurbehoud en mileubeheer: metta en karuna, door Victor Westhoff,
Inzicht en uitzicht, twee opstellen over Zen, door Leo Boer,
Boeddhisme en psychologie, door Rob Janssen,
Oosterse meditatie en westerse psychotherapie, door Ada Herpst.
Prijs (incl. porto) f. 5,-- per exemplaar.

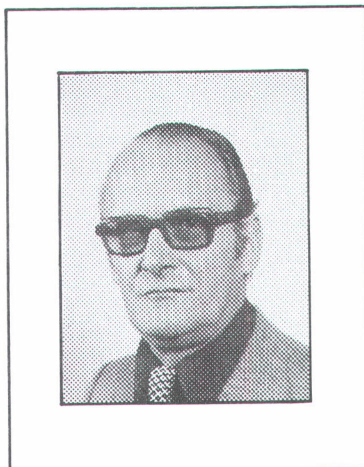
Tevens verkrijgbaar: het insigne 'Wiel van de Leer', met het woord Dharma, verguld.
Prijs (incl. porto) f. 17,50.

Bestellingen door overmaking van het bedrag op de postgirorekening van de penningmeester. Vermeldt s.v.p. duidelijk de titel van de gewenste brochure.

SADDHARMA

Jaargang 16, no. 2 oktober 1983

IN MEMORIAM LEO BOER

Op maandagochtend 12 september j.l. is na een korte, ernstige ziekte Leo Boer overleden, 61 jaar oud. Hij was een van de oprichters van het Nederlands Buddhistisch Centrum, de voorloper van de stichting Vrienden van het Boeddhisme. Zijn heengaan is niet alleen een groot verlies voor zijn vrouw en andere familieleden, zijn vrienden buiten en binnen de kring van het boeddhisme, maar ook voor het boeddhisme in Nederland in het algemeen.

Woorden die hij twee jaar geleden sprak, komen in de herinnering:

"Een kernbegrip in de boeddhistische filosofie is anicca, een term die men het best kan vertalen met wisseling. Het leven van de mens is doorlopend wisseling. Anders gezegd: het is voortdurend afscheid nemen.
Dit afscheid nemen verontrust de mens, hij wordt erdoor uit zijn evenwicht gebracht, en zo ontstaat uit het anicca het dukkha, eveneens een kernbegrip uit die oosterse filosofie, dat men kan beschrijven als onrust, onvrede, lijden. Men moet er als het ware van af, zichzelf te zien als het middelpunt van de dingen. Men moet beseffen dat men slechts meespeelt in een spel".

Deze woorden sprak mr. Leo Boer toen hij na 35 jaar afscheid nam van zijn werkgever, de Nederlandse Bond van Gemeente-ambtenaren. Zij moeten velen van zijn gehoor verrassend in de oren hebben geklonken. Leo Boer liep niet te koop met zijn levensbeschouwelijke opvattingen, maar hij verborg ze ook allerminst.

Wij die hem kenden, herkennen in hetgeen hij toen zei, de diepe overtuiging waaruit hij leefde. Zij stelde hem in staat, tot het laatst de werkelijkheid nuchter en met karakteristieke humor onder ogen te zien.

Leo Boer had al vroeg in zijn leven de behoefte om een vriendenkring rond zich te verzamelen waarin hij zijn gedachten en gevoelens, en zijn organisatorische talenten, vorm kon geven. Als jonge man al vormde hij met enkele vrienden, en met deelneming van zijn latere echtgenote Jos, de kring die als de Kameraadschap Balder tot op de laatste dag een rijke bron van vriendschap voor hem was.

Balder wordt mythologisch beschouwd als de meest voortreffelijke en welsprekende van de oudscandinavische goden, de hulpvaardige, stralende lichtgod die door allen wordt bemind. Het is treffend dat Leo Boer dit beeld trouw is gebleven toen hij meer en meer door het boeddhisme geboeid raakte: in 1972 koos hij voor het omslag van ons tijdschrift Saddharma de foto die nog steeds de voorkant siert: een afbeelding van Amida, de Boeddha van het oneindige licht. Het beeld symboliseert, in de woorden van de toenmalige redacteur van Saddharma, de nu befaamde schrijver Janwillem van de Wetering, "het mysterie van Boeddha, niet alleen het mysterie van de Boeddha buiten ons, maar ook het grote, te verwerkelijken geheim van de Boeddha die wij zelf zijn".

Deze zienswijze, gegoten in bewoordingen uit het Zen-boeddhisme, was zeker ook die van Leo Boer. Hij had op 1 april 1968 samen met Janwillem van de Wetering in Amersfoort de Zen-kring opgericht, het oudste centrum voor boeddhistische Zen-meditatie in Nederland. De kring staat nu al vijftien jaar onder leiding van Erik Bruijn, lange tijd leerling van de Japanse Soto-leraar Miroku. De Zen-kring was door de stichting Universum, die financiële steun verleende, verbonden met de stichting Balder en gekoppeld aan een andere vorm van oosterse "filosofie in de praktijk" die Leo Boers belangstelling had, yoga.

Een half jaar eerder, op 8 november 1967, was Leo Boer met onder anderen Peter van der Beek, toen hoofd van de orde Arya Maitreya Mandala in Nederland, een van de oprichters van de stichting Nederlands Buddhistisch Centrum, "als poging om het boeddhisme in Nederland naar buiten toe één gezicht te geven".

In zijn toespraak als voorzitter bij de viering van het eerste lustrum van het Centrum, in Hyde Park te Driebergen, formuleerde hij de bedoelingen op voor hem karakteristieke, onomwonden, wat bruuske wijze:

"Ook in onze kringen is wel enigszins aanwezig die Nederlandse neiging om een "hoekje" voor zichzelf te hebben, een eigen leer om mee te spelen, hand in hand met de onderwaardering voor andermans leven en streven. Misschien mede daardoor lopen wij het gevaar een wat bloedarm spel te spelen, dat te weinig geïntegreerd is in het grote spel van ons

moderne leven. Niettemin: willen wij recht van bestaan hebben, dan zullen wij een antwoord moeten kunnen formuleren op de eigentijdse problematiek".

Dat is een telkens terugkerend motief geweest in Leo Boers denken en handelen in onze kring: het boeddhisme zal in onze samenleving alleen een voedingsbodem vinden als wij erin slagen om de kern van het boeddhisme, ontdaan van oosterse culturele aangroeisels, in het westerse cultuurpatroon op te nemen. Hij zei kort en bondig in zijn lustrumrede: "Bijna even riskant als harttransplantaties zijn, is het 'importeren' van eeuwenoud cultuurgoed van andere, hoogbeschaafde volken. Zo heeft een "sfeertje scheppen" nog niets met religie te maken". En: "Toch staan wij voor de reële opdracht om aan dit eeuwenoude boeddhisme vorm en gestalte te geven op deze plaats en in deze tijd. *Hier* en *nu!*"

Alles wat "te veel naar wierook ruikt", wees hij met Zuidhollandse nuchterheid (hij was geboren in Gouda) zonder plichtplegingen af. Evenzeer vreesde hij "zendingsdrang" voor het boeddhisme, maar hij waarschuwde er ook tegen, ons licht onder de korenmaat te zetten. Hij koos een middenweg:

"Kent het boeddhisme niet het Bodhisattva-ideaal? Het streven allen tot verlichting te voeren? Daarom is voor ons belangrijk het gaan tot de ander. Niet high-brow, als waren wij de uitverkoren dragers van een mystiek geheim. Maar in alle eenvoud, als simpele medepelgrims op het pad van wieg tot graf. Inderdaad, wij hebben er geen behoefte aan om het rariteitenkabinet van de 'oosterse mode' met nog een lachspiegel te verrijken".

Deze realistische, kritische benadering van het boeddhisme zoals dat zich in Nederland begon te ontwikkelen, kwam voort uit een diep inzicht, niet uit puur pragmatisme. In zijn brochure 'Inzicht en uitzicht, twee opstellen over Zen' kan men lezen:

"De niet-kritische mens beleeft de wereld als ware hijzelf het 'vanzelfsprekende' middelpunt van het universum. Vanuit zijn 'ik' beoordeelt hij datgene, wat hem tegemoet komt - zijn 'ik' is hem de maatstaf der dingen. Het inzicht begint nu daar, waar de mens het gevoel krijgt, dat de 'ik-zekerheid' niet meer is dan een schijn-zekerheid".

Dit begin van inzicht leidde Leo Boer tot het boeddhisme, in het bijzonder de Zen-leer, "waarin voor mij de essentie van het boeddhisme ligt besloten". Zen, zonder poespas, recht op het doel af, dat was de methode die Leo Boer als het ware op het lijf was geschreven. In de Zen-beleving vond hij iets van het eeuwigheidsbeleven of eenheidsbeleven, dat voor hem een bevrijdende ervaring was: "vrijheid van enge

morele voorschriften, vrijheid van de Calvinistische erfzonde die als een steen om de nek hangt. Bevrijding van elk streven naar 'heiligheid' en de daarmee gepaard gaande verwringing van levensinstincten. Zen is ruimte, uitzicht, inzicht".

Het was tekenend voor Leo Boer dat hij onmiddellijk na deze hartekreet in een volgend opstel doorging naar de praktijk van alledag: "Zen is leven, is het Leven, met al zijn contradicties op de koop toe". En hij stelde de, wat hijzelf noemde opportunistische c.q. praktische vraag: kan het boeddhisme op enigerlei wijze bieden datgene wat de westerse mens uit zijn gespletenheid verlost, n.l. religieus eenheidsbeleven? "Het antwoord daarop is m.i. bevestigend," schreef hij eenvoudig. Hij nam als uitgangspunt het beginsel van anatta, het niet-zelf, in de betekenis: alles is tijdelijke manifestatie van iets dat 'ontijdelijk', 'ongrijpbaar', 'vormloos' is. Zo ligt alles, ook het Ik, besloten in een 'onuitputtelijk verband' dat men Nirvana mag noemen en Nirvana beleven is eenheidsbeleven. "Wie tot eenheidsbeleven is gekomen, zal daaruit een gevoel van solidariteit verkrijgen voor al het andere, in het bijzonder voor alle overige levende wezens".

In zijn beroepsleven bracht hij die solidariteit tot uitdrukking als vakbondsman (achttien jaar was hij directeur-secretaris van de Nederlandse Bond van Gemeente-ambtenaren) op de bres voor zijn leden en hij deed dat werk met een zo grote inzet dat hij soms te veel van zichzelf eiste. Niettemin zag hij kans jarenlang het voorzitterschap van de stichting Nederlands Buddhistisch Centrum te vervullen. Vooral in het najaar van 1973, toen de Dalai Lama ons land bezocht waarbij het Centrum een centrale taak vervulde, waren zijn organisatorische gaven van groot nut.

Zoals zijn opvolgster als voorzitter, mevr. Kurpershoek, het in 1976 zei toen Leo Boer wegens zijn drukke werkzaamheden de functie moest overdragen: "Hij heeft de stichting geleid met zin voor de realiteit, met een inventieve geest, en soms zelfs met brille. Verbale gaven paarde hij aan gevoel voor humor, onverzettelijkheid en leidersgaven aan het vermogen zich aan omstandigheden aan te passen en te relativeren".

Leo Boer bleef als gewoon lid van het dagelijks bestuur een man die het soms wankele bootje op cruciale momenten boven water hield. Hij zorgde ervoor dat het legaat van wijlen de heer H. de Rethel Kuyt zodanig werd behandeld dat de stichting een stevige financiële basis verkreeg die nog lang stand zal kunnen houden. Hij ook zorgde ervoor dat, toen de overkoepelende functie van het Buddhistische Centrum werd overgenomen door de Boeddhistische Unie van Nederland, de continuïteit van de organisatie werd gehandhaafd in de vorm van de huidige

stichting Vrienden van het Boeddhisme. Zijn laatste taak in dit verband was het voorzitterschap van de werkgroep waarvan de naam zou kunnen dienen als motto van het organisatorsiche streven van Leo Boer: Integratie van het boeddhisme in het westerse cultuurpatroon.

In zijn eigen leven heeft hij het boeddhisme weten te integreren in de mate waarin dat mogelijk is voor iemand die ten volle deel heeft aan het bestaan in deze gespannen tijd. Voor zeker een van degenen die Leo Boer hebben gekend, vormt zijn leven door de onverstoorbaarheid, de ernst èn de humor waarmee hij boeddhist trachtte te zijn, een onuitwisbaar voorbeeld.

J. d. B.

• • •

••

HERFSTBIJEENKOMST VRIENDEN VAN HET BOEDDHISME

De herfstbijeenkomst van de stichting Vrienden van het Boeddhisme werd gehouden op zaterdag 15 oktober j.l. in De Kosmos in Amsterdam.

's Ochtends hield drs. A.E. Bayer een voordracht over een nagenoeg in vergetelheid geraakte Nederlandse filosoof dr. M.H.J. Schoenmaekers, wiens "Gewijde wijsbegeerte" opmerkelijke raakpunten vertoont met de opvattingen van grote boeddhistische denkers.

's Middags was er eerst een videofilm te zien, getiteld "Land van de verdwijnende Boeddha", over o.m. het Zen-boeddhismi in Japan.

Vervolgens sprak Klaas Arts over de "Erfenis van Nagarjuna", de grote boeddhistische filosoof uit de tweede eeuw van onze jaartelling, wiens denken ons kan leiden tot wat essentieel is in het boeddhisme en ons kan aansporen om onze eigen antwoorden te zoeken op onze levensvragen, met toepassing van de methoden van het boeddhisme.

In het december-nummer van Saddharma zullen de hoofdpunten uit beide voordrachten worden opgenomen.

••

VERZENBUNDEL DHAMMAPADA IN NEDERLANDSE VERTALING

door Tonny Scherft

Het *Dhammapada* is de beroemdste verzenbundel uit de Pālicanon, en die roem is terecht: de 423 strofen vormen een poëtisch hoogtepunt in de Pali-literatuur en daarmee in het Theravāda-boeddhisme. De strofen bestaan uit twee, drie of vier versregels. Het zijn dus heel korte gedichtjes, die alle op zichzelf staan, ook al is er menigmaal verband tussen opeenvolgende strofen: ze kunnen elkaars spiegelbeeld zijn of berusten op een parallellisme of contrast. In het eerste hoofdstuk, waarvan hier de vertaling volgt, zijn de strofen in paren gerangschikt, hieraan ontleent het hoofdstuk ook zijn naam. Er zijn 26 hoofdstukken, die elk een eigen thema hebben.

Dhammapada maakt deel uit van de *Khuddaka Nikāya,* een van de vijf grote verzamelingen die tezamen het *Sutta Piṭaka* vormen, de "Korf van de Leerreden" (de Pālicanon heeft drie van deze "korven").
Khuddaka Nikāya betekent: Verzameling van de Kleine Teksten. De omvang van Dhammapada maakt al duidelijk dat we "klein" hier niet letterlijk mogen nemen.

Er zijn meer prachtige verzenbundels in de canon, eveneens in de Khuddaka Nikāya: "Verzen van Monniken", en "Verzen van Nonnen" *(Theragāthā, Therigāthā).* Deze hebben een ander karakter dan Dhammapada, ze zijn persoonlijker, puur lyrische geloofsbelijdenissen (zij het met veel vaste formules) of emotionele verslagen van lotgevallen.

Dhammapada daarentegen is een weergave van vergaarde levenswijsheid en geloofswaarheden in een objectieve vorm: de dichter zelf blijft onzichtbaar. De uitspraken hebben menigmaal een aforistisch karakter. Het boek behoort daarmee tot de grote wijsheidsboeken van de wereldliteratuur en neemt met ere een plaats in naast bronnen van wijsheid als Tao Teh Tsjing of Upanishaden.

De in Dhammapada verwoorde wijsheid draagt het merkteken van de geest van de Theravāda, hetgeen betekent dat het monniksideaal van zuiverheid en terzijdestelling van wereldse verlangens sterk de nadruk krijgt. Maar het is ook poëzie, en poëzie van hoog gehalte. Er valt veel te genieten aan beeldenrijkdom en schoonheid van taal (die in de vertaling helaas goeddeels verloren moet gaan); en dat verzacht onwillekeurig de strengheid van het ideaal, terwijl het extra glans geeft aan de grootsheid en verhevenheid ervan.

Voor een vertaler van Dhammapada schuilen de moeilijkheden voornamelijk in de ònvertaalbaarheid van vele specifieke begrippen waarvoor in de westerse denk- en begrippenwereld geen bevredigend equivalent voorhanden is. Dat kondigt zich al aan bij de vertaling van "Dhammapada" zelf. Dhamma: Wet, Waarheid, Leer. Pada: voet, pad, basis, versvoet, vers, taaluiting. "Het Pad van de Waarheid?" "Verzen over de Leer?". . .Welke vertaling men ook kiest, men verliest de hele rijkdom aan associaties die de Pali-term oproept. Staat u mij daarom toe, althans de titel onvertaald te laten, en probeert u zo vertrouwd te maken met de klank van dit woord "dhammapada" dat het alle betekenissen in énen voor u omsluit.

DHAMMAPADA

I.

VERZEN IN PAREN.

1. Eerst komt de geest, daarna de verschijnselen.
De geest heerst, - de verschijnselen zijn door de geest geschapen.
Wie spreekt of handelt met verdorven geest,
-Hem volgt leed, als het wiel de voet van het lastdier.

2. Eerst komt de geest, daarna de verschijnselen.
De geest heerst, de verschijnselen zijn door de geest geschapen.
Wie spreekt of handelt uit een zuivere geest,
-Hem volgt geluk, als een schaduw die niet van hem wijkt.

3. "Hij heeft me afgeblaft, me aangevallen, me overweldigd, me bestolen".
Van hen die hierover wrokken, komt nooit de haat tot rust.

4. "Hij heeft mij afgeblaft, me aangevallen, me overweldigd, me bestolen".
Voor hen die dit van zich af laten glijden, eindigt de haat.

5. Want niet door te haten komt ooit in deze wereld haat tot rust,
Maar door niet te haten. Dat is een eeuwige wet.

6. Velen beseffen het niet: dat wij hier moeten sterven.
Maar wie het beseffen, zeggen hun geschillen vaarwel.

7. Wie leeft op jacht naar geneugten, onbeheerst in zijn zintuiglijkheid,
Onmatig in voedsel, lui en vadsig,
-Hem overweldigt de Dood, als de wind een zwakke boom.

8. Wie niet op geneugten jaagt, zijn zintuigen in bedwang houdt,
Matig is in voedsel, vertrouwen heeft en energie,
-Hem overweldigt de Dood zo min als de wind een rotsblok.

9. Wie de monnikspij omhangt zonder vrij van kwade insluipsels te zijn,
-Vèr van discipline en waarachtigheid, is hij niet waardig het gele kleed.

10. Wie kwade invloeden uitwierp en sterk staat in het goede,
-Hij, staande in discipline en waarachtigheid, is waardig het gele kleed.

11. Zij die het bijkomstige als essentieel beschouwen, en in het essentiële het bijkomstige zien,
-Zij naderen niet tot de kern, zich voedend met verkeerde gedachten.

12. Maar wie zowel het essentiële als bijkomstige naar hun aard onderscheiden,
Naderen de kern, zich voedend met juiste gedachten.

13. Zoals regen te licht binnendringt in een huis met slecht dak,
Zo verrast hartstocht te licht een niet gestaald gemoed.

14. Zoals regen niet binnendringt in een huis met goed dak,
Zo vindt hartstocht geen toegang tot een goed gestaald gemoed.

15. In deze wereld en in het hiernamaals, in beide werelden treurt de boosdoener.
Hij treurt, hij wordt gekweld, ziende het kwaad van de eigen daden.

16. Hier en in het hiernamaals, in beide werelden verheugt zich de wèldoener.
Hij verheugt, hij verblijdt zich, ziende de puurheid der eigen daden.

17. Hier en in het hiernamaals, in beide werelden rouwt de boosdoener.
Hij berouwt dat hij kwaad deed, en meer nog
Als hij naar zijn kwade bestemming is gegaan.

18. Hier en in het hiernamaals, in beide werelden vervult vreugde de wèldoener.
Het doet hem goed dat hij wèl deed, en meer nog
Als hij naar zijn goede bestemming is gegaan.

19. Al reciteert een laks mens veel heilige teksten, hij handelt er niet naar.
Hij is als een herder die de koeien van anderen telt, en heeft geen deel aan het leven van een asceet.

20. Al reciteert hij maar weinig heilige teksten, maar leeft naar de Leer,
Zonder haat, zonder dwaasheid, wetend wat juist is en bevrijd naar de geest,
Zonder te hechten aan deze of gene wereld leeft hij het leven van een asceet.

II.

OVER ERNST.

21. Ernst is het pad naar het doodloze, laksheid betekent de dood.
Ernstige mensen sterven niet, wie laks is is al als dood.

22. Want de wijzen, die geheel en al de (diepe) ernst hebben begrepen,
Verheugen zich hierin, zoeken verheugd hetzelfde als de Edelen.

23. Zij die mediteren, volhardend zijn, altijd krachtig zich inspannen,
-Zij, wijs-en-standvastig, ervaren het nibbāna, waar men vrij is van banden.

24. Voor hem die zichzelf stimuleert, die waakzaam is, rein in zijn daden, discreet in zijn hand'len,
Beheerst, en levend overeenkomstig de Wet: van zulk een ernstig mens groeit de faam.

25. Door zichzelf te stimuleren, door ernstig pogen zichzelf te beteugelen en zelfbedwang,
Moge de wijze voor zich een eiland vinden, dat geen vloedgolf vernietigt.

26. Dwaze lieden, dom volk, vervallen tot laksheid.
Een wijs man waakt over zijn ernst als zijn beste bezit.

27. Vervalt niet tot laksheid, niet tot vertrouwdheid met lust en geneugten.
Hij die in ernst mediteert, vindt groot geluk.

28. Wanneer een wijs man laksheid door ernst verdrijft,
Beklimt hij, de held, de toren van wijsheid en ziet
Kommerloos neer op de zorgelijke menigte - de dwazen -,
Als vanaf een bergtop op dalbewoners.

29. Volijv'rig tussen de laksen, klaarwakker tussen de slapenden,
-Als een snel paard dat een zwak paard achter zich laat,
Zó gaat de waarlijk wijze.

30. Door ernst kwam Indra tot heerschappij over de goden.
Ernst wordt geprezen, laksheid immer afgekeurd.

31. De monnik die inspanning is toegedaan, laksheid schuwt,
-Diens gang is als een vuur, dat ketenen verteert, zij het groot of klein.

32. De monnik die inspanning is toegedaan, op zijn hoede is voor laksheid,
Kan niet terugvallen, is het nibbāna nabij.

•••

Het symbool van de orde van Arya Maitreya Mandala.

OVER VERTALINGEN UIT HET PALI

door
Peter van der Beek

'Soms stroomt ze snel, soms bochtig,
soms recht, soms afbuigend,
soms huppelend stroomt ze langzaam voort'[1]

Tonny Scherft, de vertaalster van de jātaka's, de boeddhistische sprookjes die schuilgaan achter de niet zo doorzichtige titel Ongrijpbaar is de Ganges[2], is als mevrouw dr. A.C.M. Kurpershoek-Scherft voor de trouwe lezers van Saddharma geen onbekende, en dat niet alleen vanwege haar jarenlange activiteiten in verschillende functies voor de Stichting Nederlands Buddhistisch Centrum, nu Stichting Vrienden van het Boeddhisme, maar ongetwijfeld vooral door haar eerdere vertalingen uit de pāli-boeddhistische literatuur[3]. Daar ook haar laatste publicatie in boekvorm weer een vertaling is uit het pāli, is het wellicht niet onwenselijk daar nu eens iets meer over te zeggen.

Het pāli, een vroeg-middelindische, nauw aan het oudindisch (vedisch en sanskrit) verwante taal, is hoogst waarschijnlijk een noord*westelijk*[4] dialect van het Indo-arisch, dat is de Indische tak van de Indo-iraanse taalgroep, een sub-familie van het Indo-europees. Het pāli heeft geen eigen schriftvorm, maar wordt bijvoorbeeld op Sri Lanka geschreven in het singhalees, in Burma in het burmees, in Thailand in het cōmbojaschrift of in het siamees, in India in het deva-nāgarī[5] en in het westen worden de bekende edities van de Pali Text Society[6], gelukkig, in het ons vertrouwde romeinse schrift gedrukt.

De aanhangers van de Sthavira-vāda (pali: Thera-vāda), de boeddhistische sekte die het pāli als literatuurtaal en als liturgische taal, in de pūjā, hanteert, geloven dat de oorspronkelijke taal, zowel van de boeddhistische canon (sankrit: tripiṭaka / p. tipiṭaka), als óók van de Boeddha zelf, het pāli is geweest.

In de streek waar het boeddhisme is ontstaan en waar de (historische) Boeddha jarenlang rondtrok, te weten de noord*oostelijke* provincie Māgadha met de hoofdstad Rājagṛha, werd het māgadhī gesproken. De sthavira-vādins, de oud-gelovigen, stellen nu - en dat op gezag van niemand minder dan de beroemde commentator Buddhaghosa (5e eeuw A.D.) - dat deze streektaal, het māgadhī, identiek is met het pāli en dat bijgevolg de Boeddha pāli heeft gesproken[7], maar dat is zeker niet het geval geweest!

Als bronnen voor onze kennis van het oudste boeddhisme komen in principe vier talen in aanmerking: 1) het klassieke sanskrit; 2) het zogenaamde boeddhistisch-hybridische sanskrit; 3) een noordwestelijk prākrit, het gāndhārī[8] en 4) het pāli. Naar algemeen wetenschappelijk oordeel - gebaseerd op linguistische en filologisch-historische gronden - is geen van deze vier talen de mūla-bhāsā, de oertaal, van het boeddhisme, ook zeker niet het pāli.

De pāli-versie van het boeddhisme kan dan ook wat betreft de inhoudelijke richtigheid niet zonder meer worden beschouwd als de meest gezaghebbende weergave van de oorspronkelijke leer van de Boeddha. De pāli-tripiṭaka is echter waarschijnlijk wél de oudste, althans de oudst bewaard gebleven, autoritatieve, samenhangende collectie geschriften van het boeddhisme; in ieder geval is het de meest volledige representant van een vroeg- of primitief-boeddhistische (mogelijk verloren gegane?) oorspronkelijke 'canon'.

Behalve de zeer omvangrijke canonieke tekstverzameling is er nog een indrukwekkende hoeveelheid niet-canoniek proza, in hoofdzaak commentaar-literatuur, waarvan het zeer uitvoerige exegetische werk van Buddhaghosa,. de Visuddhi-Magga[9], het bekendste voorbeeld is.

Tot de niet-gecanoniseerde pāli-literatuur behoort ook het bekende Milinda-Pañhā[10], een historisch belangwekkende verzameling van leerstellig interessante dialogen van een wijze boedddhistische monnik, Nāgasena geheten, met een koning Milinda, die is geïndentificeerd als de graeco-bactrische vorst Menander uit de tweede eeuw voor christus.

En tenslotte - ook de Jātaka's[11] worden tot de niet-canonieke literatuur gerekend, want in strikte zin zijn alleen de in deze verhalen voorkomende verzen (gāthā's) canoniek en het proza dat de verzen verklaart, oorspronkelijk in het singhalees geschreven en later in het pāli terugvertaald, geldt formeel als commentaar.

De 547 jātaka's (letterlijk geboorte-verhaaltjes), waarvan mevrouw Scherft er voor haar bloemlezing 66 vertaalde, zijn oorspronkelijk voor het merendeel algemeen-indische vertellingen, fabeltjes en sprookjes van enkele eeuwen voor het begin van de christelijke jaartelling, die later in een passend en toepasselijk boeddhistisch kader zijn gevat. De hoofdpersoon, die een heldenrol speelt, is nu de bodhisattva, waarmee in de jātaka's steeds is bedoeld de historische Boeddha Sākyamuni in een van zijn talloze pre-existenties, hetzij als mens, hetzij als dier.

De over het algemeen uiterst simpele en ongecompliceerde vertellingen genoten - en genieten nóg - een bijzondere populariteit in alle landen waar het boeddhisme volksgodsdienst is. Behalve de verzameling

in het pāli, die de grootste is, bestaan er ook oorspronkelijke jātaka's in het sanskrit[12]; en ook in het chinees en in het tibetaans zijn er vertalingen.

De dierfabels en sprookjes van het jātaka-genre zijn, afgezien van hun grote populariteit in boeddhistische kringen, ook van uitzonderlijk belang geweest niet alleen voor de Indische letterkundige geschiedenis, maar vooral ook voor de Europese verhalende literatuur[13].

De vertaling van mevrouw Scherft is, zoals wij van haar gewend zijn, heel zorgvuldig, met veel respect voor de grondtekst en heel prettig leesbaar. Een uitvoerige inleiding, een lijstje met een aantal belangrijke boeddhistische pāli-termen en -begrippen, alsmede een beknopte literatuurverwijzing maken het geheel tot een bijzonder aantrekkelijk boek, niet alleen voor de liefhebber van sprookjes en anecdoten, maar ook als eerste kennismaking met een hoogst belangrijke verzameling van indisch-boeddhistische vertelkunst, zij het met een sterk stichtelijke en moraliserende strekking.

Noten:

1. Rāmāyaṇa I.42.14.
   De afdaling van de Ganges volgens het Rāmāyaṇa. Tekstbewerking naar de Baroda-editie: I (Bālakāṇḍa), 37-43 door P. van d. Beek; vertaling en noten door J. Ensink.

2. ONGRIJPBAAR IS DE GANGES. Verhalen uit het Pāli, vertaald en ingeleid door Tonny Scherft. Amsterdam, Meulenhoff, 1981. 230 blz., gebonden f. 39,50 (= De Oosterse Bibliotheek, deel 18).
   DE OOSTERSE BIBLIOTHEEK is een samenwerkingsproject van de stichting De Oosterse Bibliotheek in Leiden en uitgeverij Meulenhoff en beoogt de grote literaire klassieken uit de oosterse taalgebieden toegankelijk te maken via rechtstreekse, goed leesbare vertalingen.

3. ER IS GEEN ZELF - Boeddha's boodschap van het geluk. Ingeleid en vertaald uit het Pali door dr. Tonny Kurpershoek-Scherft.
   Deventer, N. Kluwer, 1970. Oriëntserie, f. 19,50.
   MEDITEREN - waarom en hoe? Klassieke boeddhistische teksten.
   Ingeleid en vertaald uit het Pali door dr. Tonny Kurpershoek-Scherft.
   Deventer, Ankh-Hermes, 1974. Oriëntserie. Geb. f. 19,50.
   Ook in SADDHARMA verschenen van mevrouw Kurpershoek-Scherft verscheidenen vertalingen van pāli-boeddhistische teksten en tekstgedeelten.

4. Het pāḷi zou een noordwestelijk dialect zijn, afkomstig uit het gebied van Ujjayinī (Vindhya-gebied); linguistische en historische gegevens lijken déze hypothese nog het meest aannemelijk te maken.

5. Bijvoorbeeld de Nālandā-Devanāgari-Pāli-Series van de Pāli Publication Board (Bihar Government), o.a. het volledige Pāli Tipiṭaka, general editor Bhikkhu J. Kashyap.

6. De Pāli Text Society is in 1881 gesticht door prof. Thomas W. Rhys Davids met de bedoeling de studie van het pāli te bevorderen. Het huidige adres van de P.T.S. is: Broadway House, Newtown Road, Henley-on-Thames, RG 9 1 EN, Engeland.

7. ". . . dass der Pālikanon Buddhas ursprünglich Wort wiedergäbe und das Pāli die unveränderte Sprache des Predigers aus dem Magadhalande sei, das 'glaubt heute kein Paliforscher mehr'." Handbuch des Pāli door Manfred Mayrhofer, Heidelberg 1951, blz. 9.

8. The Gāndhāri Dharmapada, edited with an introduction and commentary by John Brough. London, Oxford University Press, 1962.

9. VISUDDHIMAGGA of Buddhaghosâcariya, edited by Henry Clarke Warren, revised by Dharmananda Kosambi. Harvard University Press, Cambridge, Mass., 1950. (= Harvard Oriental Series, volume 41).
VISUDDHIMAGGA oder Der Weg zur Reinheit, übersetzt von Nyanatiloka. Verlag Christiani, Konstanz. 2. Auflage 1952.

10. MILINDA'S QUESTIONS. Translated from the Pali by I.B. Horner. London, Lucaz & Company, volume I 1963, volume II 1964.

11. Vilhelm Fausböll publiceerde in 1877 het eerste deel van zijn complete editie in romeins schrift van de Jātakatthavaṇṇanā, de 547 verhaaltjes van de vroegere levens van de Buddha.
In het Pāli-Tripitaka is de Jātaka-verzameling opgenomen als een van de vijftien boeken die tezamen de Khuddaka-nikāya / skt. kṣudraka-āgama van het Sutta-Piṭaka / skt. Sutra-Pitaka vormen.

12. Beroemd is de JĀTAKA-MĀLĀ van de dichter Ārya Śūra (ca. 400 na Chr.). Er is een engelse vertaling van de hand van J.S. Speyer, The Jātaka-mālā or Garland of birth-stories. London, 1895 (= Sacred Books of the Buddhists I).

13. Vgl. de griekse fabels van Aesopus, de franse fableaux van La Fontaine en de beroemde verhalenbundels van Boccaccio.

ORDE ARYA MAITREYA MANDALA BESTAAT VIJFTIG JAAR

door Klaas Arts

Als de grote religieuze figuren uit de geschiedenis van de mensheid iets gemeen hadden, dan was het waarschijnlijk dit: zij keken vooruit. Hun blik was op de toekomst en niet langer op het verleden gericht. Natuurlijk stonden ook zij in een traditie. Maar zij waren er niet op gericht deze traditie tegen elke prijs in stand te houden; zij lieten zich er niet door vastleggen. Centraal stond voor hen, wat hier en nu, onder de gegeven omstandigheden en in overeenstemming met de aanwezige noden, van belang was. Het ontwikkelen van een vermogen om problemen op te lossen was voor hen van grotere waarde dan de oplossingen die in het verleden gevonden waren.

Deze benadering leidde nogal eens tot geheel nieuwe gezichtspunten. En soms was een nieuwe visie zo nieuw dat een breuk met het verleden onvermijdelijk bleek en de religieuze vernieuwers - mogelijk ongewild en onbedoeld - tot stichters van een nieuwe religie werden. De bekendste voorbeelden hiervan zijn Jezus en Boeddha.

Het boeddhisme is niet alleen begonnen met een vooruitziende blik. Steeds als het aan levendigheid begon te verliezen en in dogmatische fixeringen dreigde te verstarren, traden er figuren op als Nāgārjuna, Bodhidharma en Padmasambhava. Zij gaven het boeddhisme een wezenlijke impuls, doordat zij de moed hadden een nieuwe weg te gaan. Boeddha's boodschap brachten zij opnieuw, met dezelfde kracht en frisheid, maar in een veranderde vorm, die beter aansloot bij hun tijd en cultuur.

Het is belangrijk om te bedenken dat leven en werken van deze figuren nooit zulke verregaande veranderingen teweeg hadden kunnen brengen als er al niet een gunstige voedingsbodem voor hun ideeën was geweest. Zij waren steeds het hoogtepunt van een ontwikkeling die al eerder was ingezet en waarvoor anderen de basis hadden gelegd.

Dit heeft consequenties voor het handjevol boeddhisten dat het westen nu rijk is. Als het boeddhisme in het westen ooit een factor van betekenis wil worden, zal het dat alleen in een aan het westen aangepaste vorm kunnen zijn.

Klaas Arts, student medicijnen en filosofie in Nijmegen, is ordelid van de AMM. Hij is tevens penningmeester van de Stichting Vrienden van het Boeddhisme.

Ook wij moeten tot een eigen boeddhisme komen. Het kritiekloos of ondoordacht overnemen van oosterse theorieëën en gebruiken moet er op den duur wel toe leiden - en heeft er in een aantal gevallen al toe geleid - dat het boeddhisme hier een zinloos exotisch spektakel wordt.

Boeddhisme moet een weg tot bevrijding zijn en mag nooit een nieuwe dwangbuis of een nieuw opium van het volk worden. Een westers boeddhisme moet daarom aansluiten bij het leven en denken van westerlingen. Het moet op de toekomst gericht en kritisch, helder en duidelijk, open en - vooral - nuchter zijn.

Op dit moment zijn er enkele boeddhistische groeperingen die op weg zijn naar een authentiek westers boeddhisme. Een ervan is de boeddhistische orde Arya Maitreya Maṇḍala (AMM). Over haar idealen en haar geschiedenis gaat dit artikel.

Standpunten.

Wie proberen wil, de opvattingen van de AMM weer te geven, stuit op grote moeilijkheden. Er bestaat wel zoiets als een "standpunt van de orde", maar dit is een problematisch begrip.
In de eerste plaats, doordat van de ordeleden niet wordt verwacht dat zij een dergelijk standpunt innemen. Ieder denkt voor zichzelf en wordt aangemoedigd dat te blijven doen. In die zin zijn er binnen de AMM evenveel standpunten - of zelfs boeddhismen - als er ordeleden zijn. Binnen de orde heerst niet gelijkheid, maar verwantschap van opvattingen. Een standpunt van de AMM fungeert daarom alleen als een lichtbaken dat de gemeenschappelijk te varen koers aangeeft. Het is een formulering van de idealen van de AMM, waar ieder - ondanks verschillen van inzicht - achter kan staan, en die de basis voor een gemeenschappelijke activiteit vormt.

Een problematisch aspect van een standpunt van de orde is ook dat het in hoge mate aan verandering onderhevig is. Wat de AMM te allen tijde wil voorkomen, is dat er een orthodoxie of, nog erger, een dogmatiek ontstaat en er standpunten worden gefixeerd.

Standpunten moeten altijd, in overeenstemming met veranderde omstandigheden en perspectieven, kunnen worden aangepast of verlaten. Het is ook niet de bedoeling dat de ordeleden na de dood van de stichter van de orde, Lama Anagarika Govinda, zijn boeken als bron van waarheid gaan vereren en zichzelf gaan degraderen tot conservators van zijn ideeën.

Van de ideeën en idealen van de AMM kan men dus alleen een zeer voorlopig en gebrekkig beeld geven. Dit artikel kan dan ook niet meer zijn, dan een poging van een ordelid om vanuit zijn perspectief weer te geven wat de leden van de AMM bezielt.

Tomo Géshé Rimpoche.

De AMM kwam voort uit de boeddhistische vernieuwingsbeweging van de Tibetaanse Tulku Lama Géshé Ngawang Kalzang, beter bekend als Tomo Géshé Rimpoche. Deze stond een boeddhisme voor dat op de toekomst was gericht en waarin meditatie en verinnerlijking een grotere rol speelden dan geleerdheid. Symbool voor deze nieuwe oriëntering werd Maitreya, de komende boeddha. Maitreya is de enige bodhisattva die door alle boeddhistische scholen wordt erkend.
Tomo Géshé Rimpoche zag hem als de belichaming van het bodhisattva-ideaal, als de alle scholen verbindende band van hoop op een continuïteit van verlichte wereldleraren. Maitreya zou zo de brug kunnen worden, die - over de verschillen heen - het essentiële van alle boeddhistische tradities met heden en toekomst verbindt.

In zijn gestalte openbaarde zich voor Tomo Géshé Rimpoche de levendige dynamiek van het boeddhisme: een voortdurend proces van ontwikkeling en groei, waarbij de waarde en de betekenis van de vroegere stadia ten volle worden erkend, zonder dat wordt gehecht aan wat geweest is. Niet alleen een boeddhist, maar ook het boeddhisme moet onophoudelijk op weg zijn. De naar bevrijding strevende mens moet open kunnen staan naar de wereld en vrij kunnen zijn om vanuit zijn plaats in zijn wereld zijn eigen koers uit te zetten.

Lama Anagarika nam dit ontwerp van Tomo Géshé Rimpoche over. Hij werd diens leerling en stichtte in 1933 op zijn verzoek de boeddhistische orde Arya Maitreya Mandala. (Zie hiervoor o.a. de vorige Saddharma).

Religie.

De AMM stelt zich als opgave, de westerse mens vertrouwd te maken met het boeddhisme en te zoeken naar een boeddhisme dat in overeenstemming is met de noden en de mogelijkheden van de westerse mens. De ordeleden proberen de dharma in hun eigen leven te verwerkelijken en methoden te ontwikkelen voor een westers boeddhisme.

Voor de AMM is het boeddhisme niet een "way of life", niet een psychotherapie en niet een "psycho-kosmisch systeem", al kunnen dit aspecten van het boeddhisme zijn. Het boeddhisme is in de eerste plaats

een religie. Centraal staat het streven, boven zichzelf uit te stijgen. Een religieus mens is niet hij of zij die in bepaalde dogma's gelooft, die van de waarheid van bepaalde theorieën overtuigd is of die bepaalde morele voorschriften volgt.
Religieus is, wie de kracht en de wil bezit, zichzelf over te geven en daarmee de aangeboren tendens tot egoïsme en egocentrisme te overwinnen. Leden van de AMM streven niet naar "rust" of andere gewenste mentale toestanden, maar naar verwerkelijking van de bodhisattva-gelofte.

In de AMM ziet men het boeddhisme als een organisch groeiproces dat nooit afgesloten zal zijn zolang er nog mensen zijn die deze weg gaan. De Boeddha plantte zijn ideeën als zaadjes in de harten van zijn leerlingen. Hieruit ontwikkelden zich op verschillende wijzen de boeddhistische tradities, elk met hun eigen methoden. Overal ontplooide het boeddhisme zich in overeenstemming met de aard van de beschavingen waarin het werd opgenomen, echter zonder het voor het boeddhisme zo wezenlijke en kenmerkende karakter van bevrijding, verlichting en universaliteit te verliezen. Zo werd het boeddhisme tot een historisch proces, waarin de voorafgaande ontwikkelingen niet worden opgeheven, maar steeds weer op een hoger niveau geplaatst en in een ruimer verband geïntegreerd worden.

Op basis van de ethische principes en de vier heilige waarheden uit het vroege boeddhisme ontwikkelde het Māhāyāna zijn filosofieën van de leegheid en de zuivere geest. Het Vajrayāna is op zijn beurt weer een toepassing van het vroege boeddhisme en de Mahayana-filosofie, in de vorm van bijzondere yoga- en meditatie-systemen.

Leerconcepties hebben in het boeddhisme altijd de betekenis gehad van een vinger die de weg wijst - een weg die moet worden gegaan. Elke traditie droeg tot dusver waardevolle elementen bij aan de ontplooiing van het boeddhisme. Een westers boeddhisme zal op zijn beurt aan deze ontwikkeling bijdragen. Daartoe is het van belang dat wij de levendige dynamiek van het boeddhisme bestuderen, de tradities erkennen en respecteren in wat ze tot stand hebben gebracht, maar niets imiteren of onkritisch overnemen.

Elke traditie sleept ook een ballast van tijdsafhankelijke en historisch allang overleefde vormen met zich mee, die weliswaar een belangrijke factor in de ontwikkeling waren, maar voor het heden niet langer wezenlijk of bruikbaar zijn. Wij moeten ons ervoor hoeden deze vormen over te nemen.
Bovendien is elke traditie bepaald door de cultuur waarin zij ontstond.

Wanneer wij ons aan een bepaalde traditie zouden binden, zouden we ons aan iets vreemds binden en onze traditie tegen een vreemde inruilen. Op de lange duur is zoiets zinloos en kwalijk.

Synthese.

De AMM ziet het als haar opdracht, een synthese en integratie tot stand te brengen van de essentiële elementen uit alle boeddhistische tradities, met uitsluiting van tijd- en cultuurgebonden vormen en denkmodellen. Dat is geen eenvoudige opdracht. Het is niet gemakkelijk om uit te maken wat essentieel is en wat niet. De vraag is zelfs, of het mogelijk is. Daarnaast moet er ook werkelijk een integratie ontstaan. Het gevaar is steeds aanwezig, dat men in syncretismen vervalt.

Maar nodig is niet zozeer een proces van samenvoegen alswel een proces van destilleren. De vraag is niet in de eerste plaats wat we allemaal in een westers boeddhisme zouden kunnen opnemen, maar veel eerder, wat we er allemaal uit zouden moeten weglaten opdat we alleen opnemen wat werkelijk essentieel en voor een westers boeddhisme van belang is.

Een ander probleem is dat religies niet kunnen worden geconstrueerd. Ze moeten groeien. Ons handelen en denken spelen hierin natuurlijk een grote rol, maar het is niet duidelijk hoe we dit groeiproces kunnen of moeten beïnvloeden. Het is een open vraag in hoeverre we actief moeten ingrijpen en in hoeverre we geduldig moeten afwachten.

De weg die de AMM heeft gekozen en waarvan zij nu denkt dat het voor haar de meest zinvolle is, bestaat in het bestuderen en beproeven van ideeën en methoden uit alle boeddhistische tradities, totdat ze een vorm heeft gevonden die geschikt is voor een westers boeddhisme. Dit kan een lange weg worden.

Waarschijnlijk ligt het in de aard van haar opdracht, dat de AMM haar doel nooit bereikt. Mag een boeddhisme ooit een uiteindelijke uitdrukking vinden?

De AMM is van geen enkele traditie afhankelijk en aan geen enkele school gebonden. Toch noemt zij zich een "Vajrayana-Sangha".
Daarvoor geeft zij twee redenen. De eerste houdt verband met het gegeven dat het Vajrayana in zekere zin de laatste ontwikkeling van het boeddhisme op Indische bodem is. Alle voorafgaande ontwikkelingen zijn door het Vajrayana niet overwonnen of achterhaald, maar samengevat en geïntegreerd. In een Vajrayana kan daarom de gehele boeddhistische traditie worden bevestigd en aanvaard. Omdat bovendien de Indische talen en denkwijzen meer verwant zijn aan de westerse dan de

talen en denkwijzen van de andere culturen waarin het boeddhisme zich ontwikkelde, denkt de AMM in het Indische Vajrayana het meest vruchtbare aanknopingspunt voor een westers boeddhisme gevonden te hebben.

Dat betekent niet dat de AMM denkt, van andere boeddhistische tradities niet te kunnen leren. Integendeel, de AMM maakt al jarenlang dankbaar gebruik van methoden en inzichten uit niet-Indische boeddhistische tradities, in het bijzonder uit de Tibetaanse, de Chinese en de Japanse. De AMM is alleen van mening dat een westers boeddhisme zich beter parallel aan deze tradities kan ontwikkelen dan in aansluiting daarop.

Vajrayana.

De meditatiemethoden van de AMM zijn voor een belangrijk deel op methoden uit het Vajrayana gebaseerd. Dat is voor de AMM een tweede reden om zich Vajrayana te noemen. Elke eigenschap van de menselijke persoonlijkheid kan volgens het Vajrayana in een middel tot bevrijding worden veranderd. Daardoor kent het Vajrayana een rijkdom aan methoden, die ongeëvenaard is in de geschiedenis van het boeddhisme. Vooral omdat in onze cultuur het vermogen tot beeldend denken en intuïtief begrijpen zo is verarmd, lijkt het de AMM zinvol om gebruik te maken van methoden van het Vajrayana, zoals visualisatie-oefeningen en mantra-meditatie.

De AMM beperkt zich echter geenszins, tot methoden uit het Vajrayana. In overeenstemming met haar doelstellingen wordt alles beproefd dat zich op een zinvolle wijze laat inpassen in een levens- en meditatie-praktijk voor westerlingen. Belangrijk is niet waar iets vandaan komt, belangrijk is alleen of het geschikt is voor een westers boeddhisme.

De AMM ziet het Vajrayana - of in elk geval haar Vajrayana - als een integratie van alle boeddhistische tradities. Zij verwacht echter niet van haar leden, dat zij dit zonder meer accepteren. Ieder kandidaat-ordelid dient deze integratie in de eigen persoonlijkheid te voltrekken door een intensieve studie en beoefening van de verschillende boeddhistische tradities en hun methoden. Zoals een foetus in de baarmoeder als het ware een sterk verkorte evolutie doormaakt, zo doorleeft een kandidaat gedurende zijn opleiding de historische ontwikkeling van het boeddhisme. In een tijd van drie tot zeven jaar worden het vroege boeddhisme, het Mahayana (ook de niet-Indische ontwikkelingen) en het Vajrayana bestudeerd en beproefd.

Het feit dat een diepgaande studie van alle boeddhistische tradities bij de AMM een zo grote rol speelt, waardoor veel ordeleden een grote kennis van het boeddhisme bezitten, leidt er weleens toe dat buitenstaanders de AMM als "intellectualistisch" karakteriseren. De AMM is echter alles behalve een elitaire "debating-club".
Kennis is volgens de AMM nooit een doel op zichzelf. Zij is een eerste stap en ontleent haar nut en waarde aan de praktijk, die op alle studie en denken moet volgen.

Irrationalisme.

Waar de AMM alleen wel afstand van wil nemen, is de hang naar irrationalisme die men bij zovele secten en groeperingen van (pseudo-) oosterse origine kan aantreffen en die waarschijnlijk een reactie is op een overmatig westers rationalisme. Hoe begrijpelijk en, in haar aanzet, wenselijk zo'n reactie ook is, zij schiet aan haar doel voorbij wanneer alle kritische reflectie overboord wordt gezet en ons als enig alternatief de slogan "drop the mind" wordt geboden. Deze slogan zal men binnen de AMM niet - of beter: pas zeer laat - horen.

De AMM is ervan overtuigd dat het onzinnig is om iets weg te gooien dat men nog nooit heeft gebruikt. Wij zijn altijd het beste uit wanneer we de mogelijkheden die het intellect ons biedt ten volle gebruiken. Met het verstand moeten we zover in de ons omgevende en de door ons geschapen werkelijkheid proberen door te dringen als mogelijk is.

Onze eerste schreden op het pad worden door of met het verstand gedaan. Tevens kan en moet ons denken voortdurend een bron van kritische reflectie zijn. Voor we op weg gaan, moeten we de keuze van het pad dat we van plan zijn te gaan, goed overdenken. En als we op weg zijn, moeten we ons steeds weer afvragen of we nog wel goed op weg zijn, dan wel: of we nog op de goede weg zijn. Het denken kan ons helpen om reële ervaringen te onderscheiden van dagdromerij en fantasie; het kan ons helpen om onze keuzen weloverwogen en gegrond te maken.

Maar ons intellect heeft een beperkte reikwijdte, de mogelijkheden van ons denken zijn begrensd. Wie de grens van het denkbare heeft bereikt, moet het denken laten vallen. De eerste stap op ons pad kan heel goed een verstandelijke zijn. Naarmate wij verder komen wordt ons denken echter steeds minder bruikbaar en minder betrouwbaar en het wordt ons meer tot last naar gelang wij er meer aan hechten.
Wij moeten het denken gebruiken. Het denken mag nooit ons gebruiken.

Altijd moet ons denken op de praktijk georiënteerd blijven. Het gevaar bestaat echter, dat ons denken zich verzelfstandigt en zijn oriëntatie op de praktijk verliest. Het kan een bron van lust, een excuus om niet te mediteren en te handelen, of - nog erger - een gevangenis worden. Misschien kunnen we zelfs stellen dat ons denken dit alles al is en dat onze weg eruit bestaat, hieraan een einde te maken.

Onze theorieën kunnen verhinderen dat we de dingen zien zoals ze zijn. Uit angst voor de onzekere en ongrijpbare werkelijkheid kunnen we onze toevlucht zoeken in theorieën en systemen die de werkelijkheid bedekken en ons een valse schijn van zekerheid geven.

Ook boeddhistische theorieën kunnen een dergelijke rol vervullen. Ook het boeddhisme kan een "tranquillizer" worden en ophouden een weg tot bevrijding te zijn. De AMM en alle andere boeddhistische groeperingen hebben de taak, een middenweg te bewandelen en niet af te glijden naar irrationalisme of rationalisme.

Puja.

Het zien van de dingen zoals ze zijn en het handelen vanuit de hieruit gewonnen inzichten zijn en blijven altijd het doel van elke religieuze activiteit. Daarom wordt in de AMM - behalve aan studie en meer nog dan aan studie - een grote betekenis toegekend aan de beoefening van meditatie, het naleven van de gedragsregels, de śila's, en de viering van de liturgie (pūjā).

Nederlandse boeddhisten hebben over het algemeen weinig twijfel over de waarde van meditatie en ethiek. Voor de puja ligt dat anders. De meningen hierover lopen uiteen, maar liggen meestal tussen scepsis en afkeer. Men vindt het veelal te exotisch en te vreemd. Een overijlde en emotionele afwijzing is vaak het gevolg. Het lijkt de AMM echter zinvoller en vooral ook nuchterder om te proberen, de puja een vorm te geven die ook westerlingen aanspreekt en dan te bezien of de puja op een zinnige wijze te integreren is in een westerse levens- en meditatiepraktijk.

Lama Anagarika Govinda heeft een puja ontworpen die in overeenstemming is met een westerse beleving van religie.

1. Net als in elke puja speelt de uitdrukking van verering en dankbaarheid jegens de wegbereiders van het boeddhisme, de boeddha's en de bodhisattvas, een grote rol.

2. De hieruit voortkomende wens om zelf de weg van een bodhisattva te gaan, vindt vervolgens uitdrukking in de wijding van de eigen persoon, in de gelofte om zich in te zetten voor de bevrijding van al wat leeft.

3. Anders dan in de traditionale puja tenslotte is in de puja van de AMM het accent komen te liggen op een gedramatiseerde vorm van meditatie. De cultushandeling wordt hier een middel ter verwerkelijking van het heilige achtvoudige pad. Op symbolische wijze worden in woord, gebaar, gedachte en gevoel het verlichtingsproces en de overgave van de eigen persoon doorleefd. Het steeds opnieuw uitvoeren van deze symbolische handeling draagt bij tot een innerlijke verandering, waarin het symbolische geleidelijk aan tot een verwerkelijking van het pad wordt.

De puja kan door ieder ordelid afzonderlijk, maar ook gezamenlijk worden gevierd, door een gemeenschap van ordeleden, kandidaten en belangstellenden. In het laatste geval is de puja ook een uitdrukking van onderlinge verbondenheid, van het samen op weg zijn naar de verwerkelijking van een ideaal. De viering van de puja wordt zo tot een gebeurtenis waarin de onderlinge band wordt versterkt en de orde werkelijk tot een gemeenschap wordt.

Historie.

Een artikel over de AMM is niet volledig als er niet tenminste iets over haar historie verteld wordt. Daarvan volgt hier een korte schets.

De AMM werd in 1933 opgericht, maar gedurende de eerste twintig jaar van haar bestaan kon nauwelijks worden gesproken van een werkelijke aanwezigheid van de orde.

Lama Anagarika Govinda deed weinig voor de opbouw van de orde. Dit was in de eerste plaats toe te schrijven aan zijn teleurstellende ervaringen met de International Buddhist Union en de International Buddhist University Association. Maar ook de oorlog, de Tsaparang-expeditie en de voortdurende zorg voor zelfs de meeste elemantaire levensbenodigdheden speelden een grote rol (zie hiervoor de vorige Saddharma). De grote ommekeer kwam in 1952. De Duitser Hans Ulrich Rieker wist Lama Anagarika Govinda ertoe over te halen, een tak in West-Europa te stichten. Ook kwam er een tak in Vietnam. Later zouden nog een Amerikaanse en een Oosteuropese tak volgen.

De Vietnamese tak bestaat inmiddels niet meer. De oorlog in Vietnam heeft ook de Vietnamese AMM niet onberoerd gelaten; van de Vietnamese ordeleden is nooit meer iets vernomen. De Amerikaanse tak is op sterven na dood. Interne problemen hebben ertoe geleid dat de orde uiteenviel. De Oosteuropese tak is groots opgebloeid. Mede dank zij de steun van de Hongaarse overheid heeft de AMM daar zelfs een boeddhistische universiteit kunnen openen.

De Westeuropese tak kende een hoopvol begin onder de bezielende leiding van Hans Ulrich Rieker. Aan deze bloei kwam echter al betrekkelijk snel een einde doordat Rieker zich steeds meer ging toeleggen op yoga- - waarover hij enkele voortreffelijke boeken schreef - en zich ook door een toenemende doofheid in de uitoefening van zijn ambt gehinderd zag. In de jaren '60 ging de Westeuropese AMM haar einde tegemoet.

Redding kwam in de figuur van Karl Heinz Gottman, een arts die tijdens zijn jarenlange verblijf in India Lama Anagarika Govinda leerde kennen en diens leerling werd. Teruggekeerd naar Europa nam hij de leiding van de AMM op zich. Zijn inspiratie en enthousiasme brachten de AMM tot nieuw leven. Lama Anagarika Govinda was en is de stichter en de grote inspirator van de AMM, maar de eerste echte leider is Gottmann. Vorig jaar heeft Lama Anagarika Govinda zijn āçaryaschap aan Gottman overgedragen en hem daarmee in een ambt bevestigd dat hij eigenlijk al twintig jaar vervulde.
Met de komst van Gottmann kwam niet een einde aan alle problemen. Er zijn nog genoeg moeilijke perioden geweest. Maar onder zijn leiding begint zich wel een vaste kern van ordeleden te vormen die het ideaal van de AMM met hart en ziel zijn toegedaan.

Nederland.

De Nederlandse AMM heeft ook haar perioden van bloei en verval gekend.
In de jaren '60 waren er in Nederland verscheidene ordeleden en vele kandidaten en belangstellenden. In het begin van de jaren '70 brokkelde dit allemaal af. In 1973 zou de Nederlandse afdeling worden opgeheven. Alles was al geregeld toen Rob Janssen zich - op het laatste moment - bereid verklaarde tot de orde toe te treden en zo het voortbestaan van de AMM in Nederland veilig te stellen.
Jarenlang was hij het enige ordelid. Maar er begon zich een nieuwe kring van belangstellenden te vormen. Dat leidde ertoe dat in 1982-'83 drie Nederlanders tot ordelid konden worden gewijd. De Nederlandse AMM bestaat nu uit vier ordeleden, enkele kandidaten en enkele belangstellenden.
Het is een kleine, maar zeer enthousiaste en hechte kring. Het lijkt erop dat ook de Nederlandse AMM de toekomst met vertrouwen tegemoet kan zien.

•••••••• UIT DE BOEDDHISTISCHE TIJDSCHRIFTEN ••••••••
door W.J. Roscam Abbing

Wie belang stelt in een hieronder genoemd artikel kan contact opnemen met de redactie van het tijdschrift waarin het artikel voorkomt.

BODHI BAUM, 83/1.

Octopusverlag Erich Skrleta, Fleischmarkt 16, A-1010 Wien, Oesterreich.

Meditation und Psychotherapie is het Leitmotiv van de hoofdartikelen in dit nummer. Een greep uit de inhoud: Meditation und Psychotherapie door Ilse Sokal; Focusing der Achtsamkeit & Sati Meditation door Mirko Fryba; Kum Nye door Matthias Steurich; Buddhismus und Gemütsdepression door Walter Karwath en Verbindung von Meditation und Psychotherapie door Matthias S. Hartmann.

Niet alleen voor psychologen, maar voor een ieder is dit een belangrijk nummer van dit Oostenrijkse tijdschrift.

EKŌ, nr. 22.

Centrum voor Shin-Boeddhisme, Zittaart 21, B-2419 Lille (Poederlee), België.

Het eerste artikel handelt over de plaats van het Reine Land.
Een citaat - maar het hele artikel is zeer lezenswaard - luidt: 'Binnen handbereik als we 't aanvaarden, maar miljoenen lichtjaren weg zo lang we ons ertegen blijven verzetten of het met dat intellect van ons te lijf willen'. En, hierbij aansluitend, de laatste regel van het opstel: 'Maar zijn we waarlijk nederig genoeg om zoveel van ons af te zetten en het Reine Land te vinden dáár wáár het is?'

Vervolgens behandelt de eerw. prof. E. Kakue Miyaji, de "Drie aspecten van verlichting'. Verder bevat dit nummer het dertiende vervolg van 'Hoe de Boeddha het zag', waarin wordt gesproken over het begrip niet-eigenheid (anattā) en het zesde vervolg van het glossarium van een aantal in het Shin-boeddhisme gebruikelijke termen met hun verklaring. Een aantal mededelingen besluit dit nummer.

DER KREIS, nr. 162 / 165.

Arya Maitreya Mandala, Rev. I. Wolf AMM, Stettiner Strasse 8, D-6380 Bad Homburg v.d.H., Deutschland.

Indachtig het gezegde van de Tibetaanse boeddhist 'zonder goeroe geen Leer' zal het voor Vajrayāna-volgelingen belangrijk zijn, kennis te nemen van de drie bijdragen in het nummer 162 over de aspecten van de verhouding tussen goeroe en cela, geschreven door Sumatikīrtī Suvarṇavajra, Tomo Geshe Rimpoche en Lama Anagarika Govinda.

De eerw. prof. dr. R. Janssen heeft in nummer 163 onder de titel: Schamanismus, Yoga und Buddhismus een bijdrage geleverd waarin hij ingaat op het sjamanisme en de elementen daarvan die te onderkennen zijn in het tibetaanse boeddhisme, waarbij die elementen echter een andere inhoud hebben gekregen; dit komt duidelijk tot uiting in het begrip 'ziel'. Voor belangstellenden in het sjamanisme en/of Vajrayāna een zeer belangwekkend artikel.

Over karma en verantwoordelijkheid schrijft Sumatikirti-Suvarṇavajra, waarbij hij duidelijk doet uitkomen dat de Boeddha leerde dat karma wordt veroorzaakt door de gedachten, woorden en werken die de mens willens en wetens doet (dit dus in tegenstelling met wat het jaïnisme leert).
Een ter lezing sterk aanbevolen artikel voor die mensen die nog steeds verkondigen dat de 'wet van karma', door middel van (een verkeerd begrepen) determinisme, tot fatalisme leidt.

In de bijdrage Individualität und Wandlung des Buddhismus geeft Sudarśanavajra zijn zienswijze dat, evenals het psychisch-fysische organisme van de mens wordt gekenmerkt door individualiteit en verandering, dit ook geldt voor de interpretatie van de doorgegeven boeddistische leringen als ook voor de wijze waarop die in de praktijk worden gebracht; een en ander overeenkomstig de geaardheid van een - invloedrijke - boeddhist.

Mocht u van deze zienswijze schrikken, dan moge de laatste woorden van het artikel tot uw geruststelling dienen, namelijk dat de Boeddha een individualiteit was en toch één met de dharma is, evenals hij een historisch individu en één van de onafzienbare reeks van de verlichten was.

In nummer 164 schetst Lama Anagarika Govinda perspectieven van het boeddhisme in de tegenwoordige wereld - zoals alle artikelen van zijn hand zeer lezenswaard.

In het volgende nummer (165) schrijft Schumann over 'Von Früh-buddhismus zu den späten Schulen' en geeft Sumatikirti-Suvarnavajra een aantal gedachten over het Shin-boeddhisme.

MAITREYA MAGAZINE, 5/2.

Stichting Maitreya Instituut, Raadhuisdijk 9, 6627 AC Maasbommel.

De weergave van een voordracht door de Dalai Lama opent dit nummer. Hij behandelt achtereenvolgens het toevlucht nemen tot de drie juwelen, het grote belang van zelfdiscipline en, tenslotte, de nood-zakelijkheid van de geestelijke waakzaamheid.

Lama Thubten Yeshe argumenteert in zijn artikel 'Het Boeddhisme' de waarde van het leren kennen van de eigen geest met het doel, hem onder controle te krijgen. Dan wordt het mogelijk elk moment van de dag bewust te leven, correct te handelen met het juiste begrip te krijgen waardoor het beleven van gevoelens van vreugde en vrede mogelijk wordt.

Thubten Tsépel (Hans van den Bogaert) beklemtoont in zijn bijdrage 'De meester-discipel relatie' het belang van een spirituele leraar.

Te noemen valt ook nog de publicatie van het eerste deel van de 'Legende van de grote stoepa van Boudhanath'.

THE MIDDLE WAY, 57/4 en 58/1.

The Editor, The Middle Way, The Buddhist Society, 58 Eccleston Square, London, SW1 V1PH, Great Britain.

Het laatste nummer van de 57e jaargang bevat in hoofdzaak artikelen die handelen over meditatie: The Perennial Practice door Garry Thom-son, Buddhist Meditation door Irmgard Schloegl, Meditation in Tibetan Buddhism door Micheal Hookham, Realizing the Mind door Ven. Sumedho, The Nature of Meditation door Phiroz Mehta, Insight Medita-

tion door A Chithurst Bhikkhu, en Boredom on a. . . Meditation Course door Jacqui James.

Degenen die enigszins bekend zijn met de Buddhist Society zullen bij het lezen van de namen van de schrijvers wel weten te bepalen welke waarde een artikel voor hem of haar kan hebben. Elke bijdrage is belangrijk - meditatie is voor ons boeddhisten toch een zeer wezenlijk element in de beleving van onze religie!

In het eerste nummer van de nieuwe jaargang staat een In memoriam voor Christmas Humphreys alsmede een artikel van de hand van de overledene (zie Saddharma, juli 1983). Verder staan in dit nummer bijdragen van Kasulis: Enlightenment and the Body in Zen (verlichting is onmogelijk indien geest (mind) en lichaam als van elkaar te scheiden entiteiten worden gezien); van Harding: Just like the ivy (waarin de noodzakelijkheid wordt beklemtoond om vast te houden aan de Leer).

De inhoud van een artikel van Stephen Batchelor: Monks, Laity and Sangha zal de lezer zich doen bezinnen op de vraag: wat is te verstaan onder het begrip sangha? Het antwoord is belangrijk omdat de sangha één van de drie juwelen is waarin de boeddhist zijn heil zoekt.

Het is juist om aan te nemen dat de sangha essentieel is voor het bestaan van het boeddhisme. Maar de schrijver vraagt zich wel af of het gerechtvaardigd is de sangha gelijk te stellen aan alléén de gemeenschap van de monniken. Hij wijst op de funeste invloed die de uitschakeling van die gemeenschap heeft op het beleven van het boeddhisme in landen zoals Vietnam, Laos, Cambodja.

Zou het, mede daarom, wenselijk kunnen zijn het religieuze leven - wat daaronder dan ook moge worden verstaan - niet in zo'n belangrijke mate afhankelijk te laten zijn van de monnikenorde? Daarom, nogmaals, wat is de sangha en wie behoort daarbij? De beantwoording van deze vraag hangt nauw samen met een van de taken van de stichting Vrienden van het Boeddhisme, namelijk het onderzoeken hoe de integratie van het boeddhisme in het westerse cultuurpatroon is te bewerkstelligen.

YĀNA, 36/3 en 36/4.

Altbuddhistische Gemeinde e.V., Zur Ludwigshöhe 30, D-8919 Utting a.A., Duitsland.

In nummer 3 is in extenso opgenomen de voordracht die Max Hoppe heeft gehouden tijdens het seminarium gedurende de afgelopen Pinksterdagen over de voorbereiding tot en de verwezenlijking van de concentratie, meditatie en contemplatie.

Aan de hand van citaten uit de Majjhima Nikāya en de Saṃyutta Nikāya geeft hij zeer verhelderende en diepgaande beschouwingen over dit voor de boeddhist zo belangrijke onderwerp.

Voor kunstliefhebbers is het opstel over afbeeldingen van de Boeddha van de hand van Karl Seidenstücker - geschreven in 1920, maar nog steeds actueel - zeker interessant.

Het eerste artikel in nummer 4 bevat de tekst van een voordracht gehouden door Max Hoppe tijdens de viering van Vesākh en is getiteld 'Begegnung im Gemeinsamen'. Hierin belicht hij de eenheid van de diepste gedachten van de Boeddha, Meester Eckhart en Jacob Böhme; gedachten die vreugde, opgewektheid, rust, ernstig zich bezinnen, volledig bewustzijn en gelukzaligheid teweegbrengen (Dīgha Nikāya, negende Sutta).

Dr. Gams geeft in zijn artikel 'Unsere Sehnsucht nach Erlösung' een nabeschouwing over het seminarium tijdens de Pinksterdagen 1983; ook voor hen die daaraan niet hebben deelgenomen, is het lezen van deze bijdrage de aandacht ten volle waard.

Een sotāpanno, d.i. iemand die reeds in de stroom is ingetreden, zal zonder inspanning van zijn wil verdergaan op het pad.
Echter, hij is toch nog in staat in sommige opzichten nalatig te zijn. Mevrouw Keller-Grimm geeft in een artikel de verklaring van dit, op het eerste gezicht wellicht merkwaardige verschijnsel.

ZEN, nr. 14.

Theresiahoeve, Dominicanenstraat 24, 5453 JN Langenboom.

De vierde aflevering van het commentaar op Gakudō Yōjin-shū handelt over de noodzaak van de leiding van een meester bij het beoefenen van zen; tevens wordt verteld wat en hoe valse en hoe echte meesters zijn.

Aansluitend op dit artikel volgt een beschrijving van het leven van de zenmeester Ikkyu (1394-1481).

Prof. E. Cornélis behandelt het begrip samādhi; Frederick Franck en Maria Adriaens schrijven over 'De zen van het zien'; uit dit opstel blijkt

dat zien en tekenen voor de schrijvers een equivalent is voor zazen en gebed.

Het vergelijken van religieuze stromingen - dit in de wijdste zin van het woord - met het humanisme, maakt mij altijd wat schichtig, omdat mijns inziens de kloof tussen beide meestal uitermate groot is. Het door Nieuwland vertaalde artikel van Phillips bevat echter vele waardevolle gedachten. Een citaat, en daarin mag u voor het woord zen elke naam van een godsdienst, een religieuze - en politieke! - stroming invullen die u maar wilt: 'In het Eden van zen bevindt de mens zich in zijn oorspronkelijke naaktheid en zijn alle kleren overbodig, zelfs die van zen-textiel'.

Als elke geestelijke en politieke leider dat eens uit overtuiging zou kunnen zeggen, hoeveel ellende zou dan uit de wereld verdwijnen!

KEGON: BIJNA VIJF MILJOEN AANHANGERS

In zijn artikel De lange weg naar Kegon, in het aprilnummer van Saddharma, schreef A.E. Bayer over de geschiedenis van deze wijsgerige boeddhistische school, die in Japan tot bloei kwam en die naar de Chinese naam ook wel de leer van Hwa Yen wordt genoemd. De auteur voegt er het volgende aan toe.

De Hwa Yen-school bestuurt nu nog maar één tempel, schreef ik in mijn artikel over Kegon. Blijkens een mededeling van de eerw. Shitoku A. Peel, leider van het in België gevestigde centrum voor Shin-boeddhisme, is dit niet juist. Hij schrijft:

"Volgens de meest recente officiële statistieken (afgesloten 31-12-76) zou Kegon-shu 141 tempels, kapellen en 'meeting places' beheren, waarbij 58 erkende tempels; het aantal priesters bedraagt 2.147 en er zijn 4.697.963 aanhangers geregistreerd. Todai-ji is voor Kegon-shu de hoofdtempel". (Shu betekent school).

Op grond van deze mededeling mag ook op zijn minst een vraagteken worden geplaatst achter de passage in de vijftiende editie van de Encyclopaedia Britannica (deel V, pag. 746), waarin te lezen staat: "Hoewel de Kegon-school niet langer kan worden beschouwd als een actief geloof dat een afzonderlijke leer vertegenwoordigt, blijft ze het beroemde Tōdai-ji klooster in Nara besturen".

MEDITATIEMEESTER PHRA ACHAAN THAWEE IN TIDORP

De Thaise meditatiemeester Phra Achaan Thawee heeft de afgelopen zomer een aantal weken doorgebracht in Tidorp, de meditatieve werk- en leefgemeenschap onder leiding van Bruno Mertens in Haamstede (Schouwen-Duiveland).

Hij zal volgend jaar opnieuw Tidorp bezoeken. Intussen verblijft hij in zijn eigen meditatiecentrum: Samnakvipassana Sornthawee Srisutaram, Bangla Crossing, Tambol Sametnua, Bangla District, Chachoengsao Province, Thailand.

Bruno Mertens schrijft over het bezoek van de meditatiemeester: "Zoals in Tidorp het boeddhisme door de praktische toepassing van de Vipassana-meditatie bij alle dagelijkse werkzaamheden tot ervaring wordt gemaakt, zo was ook Achaan Thawee een warm voorstander van de wederopwekking van het vermogen erbij-te-zijn.

"Het uitwisselen van praktijkervaringen inspireerde tot een diepgaand inzicht in de problematiek van het intellectuele boeddhisme. De historisch gegroeide dogmatiek uit twee totaal verschillende cultuurwerelden leidde tot gesprekken om meer duidelijkheid te krijgen over levens- en overlevingsvragen".

"Achaan Thawee wist duidelijk te maken wat Tidorp steeds weer, misschien nog aarzelend, inspireert: het streven om handwerk en meditatie op de weegschaal van het dagelijkse leven in evenwicht te brengen met denkwerk".

Enkele impressies van bewoners van Tidorp over het bezoek van Achaan Thawee volgen hieronder.

Mies Klaus: "Tijdens de meditatie-uren verduidelijkte hij de vijf hindernissen en de positieve en negatieve dharma. Overdag hielp hij met timmeren en beton storten op het dak van het gemeenschapsgebouw in Tidorp. Naar mijn idee heeft het boeddhisme meer weet van het leven dan ons Westerse christendom".

Marly Verdonck: "Achaan Thawee was voor mij een persoon die me duidelijk liet zien hoe belangrijk het is om bij je eigen ademhaling te blijven".

Joske de Wachter: "Zijn hele wezen stelde zich met al zijn zintuigen open voor het dagelijkse ritme in Tidorp en elke situatie wist hij telkens weer te beantwoorden met een onpersoonlijk lachje.

"Dit typische trekje wist ik niet altijd te plaatsen. Was dit lachje louter een gevolg van verlegenheid of onwennigheid jegens de Tidorpse le-

venswijze? Later begreep ik dat het niet een uiting van schroom of gemakzucht was, maar van wezenlijke egoloosheid in de praktijk.

"De grootste les die ik door zijn aanwezigheid heb geleerd, is dat Achaan Thawee mij niets in woorden te vertellen had, maar dat hij de Boeddha-leer in de praktijk toonde".

Jan de Breet: "Bij aankomst bleek Achaan Thawee een klein mannetje te zijn, vrij onzeker in zijn houding, bijna verlegen en wat mij vooral opviel, reagerend met een merkwaardig gegrinnik op bijna alles wat werd gezegd; ik vatte dat op als teken van nervositeit.

"Na de paar weken waarin ik hem meemaakte, zag ik zijn gegrinnik echter als een teken van goedmoedigheid, een goedmoedigheid waarmee hij al het gebeurde relativeerde, waarmee hij mensen met wie hij sprak, tot meer bescheidenheid kon brengen en tegelijkertijd op hun gemak kon stellen.

"Hij heeft een aantal dagen meegewerkt aan de bouw van ons gemeenschapsgebouw en hij werkte dan de hele dag aan één stuk door, rustig en gestaag, met als enige pauze het middagmaal, waaraan hij niet meer tijd besteedde dan strikt noodzakelijk was.

"Hij was er altijd voor te vinden, mee te doen aan de activiteiten van Tidorp en hij genoot van uitstapjes, alles goedmoedig grinnikend ervarend en in zich opnemend.

"Ik bedacht dat dit waarschijnlijk een beter bewijs van egoloosheid was dan het krachtige uitstralen van spirituele energie. En egoloosheid, dat is toch wat wij willen bereiken op het boeddhistische pad".

•••

Phra Achaan Thawee Bhaladhammo

Kum Nye

De Nyingma Centers Nederland geven dit najaar weer cursussen Kum Nye in verscheidene plaatsen.

Nijmegen: op 14, 21 en 28 oktober, 4, 11 18 en 25 november en 2 december in het Han Fortmanncentrum; inlichtingen 080-225418.

Amsterdam: op 14, 21 en 28 oktober, 4, 11, 18 en 25 november en 2, 9 en 16 december in De Kosmos; inlichtingen: 020-267477. Een Kum Nye-weekend wordt op 10 en 11 december in De Kosmos gehouden.

Utrecht: voor mensen met ervaring in Kum Nye, op 14 en 28 oktober, 11 en 25 november en in het weekeinde van 10 en 11 december; inlichtingen: 030-520438.

Ruimte, Tijd en Kennis

De groep Ruimte, Tijd en Kennis houdt bijeenkomsten in het Stiltepunt in Den Haag (070-649377), De Kosmos in Amsterdam (020-267477) en een doorlopende cursus van september tot juni '84 rond het thema Ziek zijn/gezond worden, in Den Haag, Leiden en Amsterdam. Inlichtingen bij Robert Hartzema, tel. 020-249351/249155, en Wil van de Hulst, tel. 070-131192.

Antwerpen

Dr. R. Boeke, de vroegere leider van Interreligio-Nederland en het Instituut voor godsdienstcommunicatie, is aan de Universitaire Instelling Antwerpen, België, bezig met de opbouw van een Faculteit voor vergelijkende godsdienstwetenschappen, die in 1980 koninklijk werd erkend.

De studiecursus 1983/84 loopt van oktober tot juni en beoogt inzicht te verschaffen in de betekenis en wisselwerking van de belangrijke klassieke en moderne religies. Inlichtingen bij het Rektoraat, Nerviërstraat 7, Antwerpen, tel. 09-323/218.71.63 of 239.56.88.

Mahayana

Een kennismaking met de geestelijke scholing van het Mahayana-boeddhisme in zijn vele facetten wordt in dit najaar verzorgd door het Buddhist Dharma Centre in Den Haag.
Inlichtingen: mevr. A.M.M. Steenhuis-Hesterman, tel. 070-559340.

In het weekeinde van 14-16 oktober bezoekt de Lama Sherab Gyaltsen Amipa het centrum. Het hoofdthema van zijn leringen op deze dagen is "The Mind and its functions".

Meditatie

In De Kosmos, Prins Hendrikkade 142, Amsterdam zijn weer vaste bijeenkomsten voor Zen-meditatie. Inlichtingen: 020-267477.

Zelfbeeld

Uitgaande van het Nyingma-boeddhisme wordt gedurende het weekeinde van 21 t/m 23 oktober een bijeenkomst gehouden over het zelfbeeld van de mens, begeleid door Jack Petranker, leerling van Tarthang Tulku, jarenlang verbonden als leraar aan het Nyingma Institute in Berkeley en Tucson (Verenigde Staten). Inlichtingen: Rob Gras, 020-220009.

Maitreya Instituut

Het Maitreya Instituut, dat in september is verhuisd van Bruchem naar Maasbommel, heeft nu de beschikking over een boerderij die geschikt is voor cursussen en retraites, 's winters voor ongeveer veertig personen, 's zomers voor circa honderd mensen.

Verder is er een woonhuis dat huisvesting zal bieden aan de vaste Tibetaanse leraar Lama Geshe Konchog Lhundup en zijn vertaler Karma Tashi Tsorpon en een kleine staf van naaste medewerkers. Het instituut maakt deel uit van een overkoepelende wereldwijde organisatie, de Foundation for the preservation of the Mahayana tradition, FPMT. Inlichtingen: 08876-2188.

Four noble truths

De "School for oriental studies", geleid door prof. drs. H. van Praag, houdt in de weekeinden van 21-23 oktober en 11-13 november in De Leeuwenhorst in Noordwijkerhout een cursus onder de titel Buddhism, the lore of the four noble truths.

Het eerste weekeinde omvat o.m. voordrachten over Some essential features of Buddhism door drs. M. Ondei; Kum Nye door drs. W. van de Hulst; Buddhism in Asia door dr. Bronkhorst; Some characteristics of Mahayana and Vajrayana Buddhism door Geshe Wangchen; The Stupa and its meaning in Buddhism door Jan-Paul Kool; en The nature of self Buddhism door Gesshin Myoko.

Het tweede weekeinde omvat o.m. Introduction to southern (Theravada-) Buddhism door Anagarika Dharmawīranātha; Buddhism in Japan door prof. dr. J.H. Kamstra; Life in a Zen monastery door Mimi Maréchal; Tea ceremony demonstration door Koy Niura; Practical Buddhism door Anagarika Dharmawīranātha; Workshop on Zen door prof. H. van Praag.

Inlichtingen: tel. 02159-15977.

WIE IS DE OUDSTE?

door Jacques den Boer

In het voetspoor van Christmas Humphreys werd in het redactionele artikel Twee verkondigers van de dhamma in het westen, in het juli-nummer van Shaddarma, gezegd dat de huidige Buddhist Society in Londen, opgericht in 1924, de oudste, nog bestaande boeddhistische organisatie in Europa is.

Daar valt iets op af te dingen. W.J. Roscam Abbing wijst erop dat er weliswaar van 1907 tot 1921 een Buddhist Society of Great Britain and Ireland bestond, maar die organisatie ging in 1921 ter ziele.

Hij voegt eraan toe: "Mede door de drie jaren, van 1921-'24, alsook door de andere oprichters van de verschillende societies mag, lijkt mij, niet worden gesproken van het feit dat de huidige Buddhist Society al voor 1924 zou hebben bestaan."

"Op 20 juli 1921, op de dag van de Dhammacakka-uposatha, richtten dr. G. Grimm en dr. Karl Seidenstücker in München de 'Buddhistische Gemeinde fur Deutschland' op; in 1933 is deze organisatie herdoopt in 'Altbuddhistische Gemeinde'. Een en ander staat te lezen in het geschrift 'Buddhismus in Deutschland', uitgegeven door de Deutsche Buddhistische Union".

Christmas Humphreys heeft over de eerste Buddhist Society o.m. geschreven in (The Middle Way, november 1974). "Omstreeks 1921 lag deze vereniging op sterven en Ananda Metteya (wiens komst naar Engeland de aanleiding voor de oprichting van deze eerste boeddhistische organisatie was) overleed in 1923. Francis Payne, een briljante propagandist, ging door met een handjevol leden van de oude vereniging, en met zijn beroemde serie van 36 lezingen in de Essex Hall aan de Strand zorgde hij ervoor dat de vlam van Dhamma niet werd gedoofd.

"In 1923 kwam ik uit Cambridge (naar Londen) en ontmoette Francis Payne. Hij had een afkeer van Theosofie zoals die toen werd geleerd, en daarom vroegen mijn aanstaande vrouw en ik, met een groep vrienden uit Cambridge en Londen, in de mening dat wij tot verbetering konden bijdragen, toestemming voor het stichten van een Boeddhistische Loge. Deze toestemming werd ons verleend door de toenmalige boeddhistische president van de Theosofische vereniging, C. Jinarajadasa, met de doelstelling die wij vandaag de dag nog nastreven: "de beginselen van het boeddhisme te publiceren en bekend te maken en de studie en toepassing van deze beginselen te bevorderen".

De Buddhist Society zoals die nu bestaat, werd dus opgericht als een loge van de Theosofische vereniging en de oprichtingsdatum daarvan, 19 november 1924, geldt als de geboortedatum van de huidige Society.

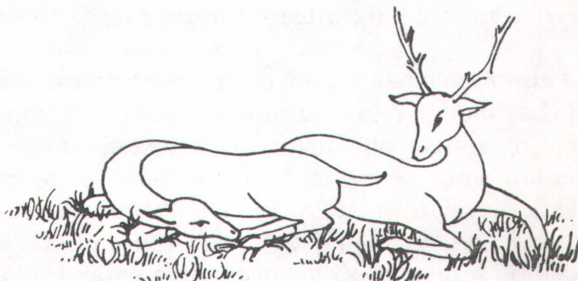
Strikt genomen heeft de heer Roscam Abbing zeker gelijk, in ruimere zin kan worden gezegd dat de vlam van de Dhamma in Europa organisatorisch brandend wordt gehouden sinds 1907. Om te besluiten met een citaat van de heer Roscam Abbing: "Och, het is allemaal niet zo heel erg belangrijk".

•••

TIBETAANSE LERAAR IN MAASBOMMEL

De Tibetaanse leraar Geshe Konchog Lhundup en de vertaler Tibetaans-Engels Karma Tashi Tsorpon zullen zich begin november vestigen in het Maitreya Instituut dat sinds 1 september is verhuisd van Bruchem naar een patriciërshuis en boerderij in Maasbommel.

In de vorige Saddharma werd melding gemaakt van een actie om voldoende financiële toezeggingen te krijgen teneinde de komst van beide Tibetanen en hun verblijf voor onbepaalde tijd in ons land mogelijk te maken.

Jan-Paul Kool kon eind augustus namens het Maitreya Instituut berichten: "Hoewel wij goede hoop hadden op het welslagen van de inzamelingsactie waren wij toch aangenaam verrast door de stroom van positieve reacties die wij na ons verzoek om hulp mochten ontvangen .

"Dit laat zien dat er in Nederland een toenemende belangstelling is voor een gekwalificeerde leraar die onszelf en anderen kan begeleiden in onze geestelijke ontwikkeling".

Om het verblijf van de Geshe en de vertaler een solide financiële basis te geven, is nog meer geldelijke steun nodig. Inlichtingen: stichting Maitreya Instituut, Raadhuisdijk 9, 6627 AC Maasbommel, tel. 08876-2188.

•••

De Boeddha-figuur op het omslag van Saddharma stelt Amida voor, de Boeddha van het Oneindige licht, gezeten in de handhouding van meditatie. Het achttiende-eeuwse Japanse beeld bevindt zich in het Rijksmuseum voor Volkenkunde in Leiden. Fotografe: Else Madelon Hooykaas.

